

УДК 378
Г94

Друкується за рішенням Вченої ради Вінницького національного технічного університету Міністерства освіти і науки України. Протокол №11 від 30 червня 2004 року.

Редакційна колегія: акад. АПНУ Б. І. Мокін, проф. Т. Б. Буяльська, проф. Л. Є. Азарова, доц. І. О. Головашенко, доц. Л. П. Громова, доц. О. В. Зінько, доц. О. В. Колос, доц. А. В. Слободянюк, доц. М. Г. Прадівлянний

Відповідальний за випуск доц. Г.П. Котлярова

Тексти доповідей друкуються в авторській редакції

Підготували до друку: *Н.О. Андрущенко, В.О. Дружиніна, С.А. Малишевська, З.В. Поліщук, О.Д. Скалоцька*

І 94 Гуманізм та освіта. Збірник матеріалів міжнародної науково-прикладної конференції, м. Вінниця, 21-23 вересня 2004 р. В 2-х томах. Том 2. ... Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2004. — 312 с.

БЧМ 966-641-100-8(том 2)

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Гуманізм та «юній» присвячені проблемам формування гуманістичного «їтіолвду и процесі навчання, пошуку інноваційних гуманістичних МвтЩИК ТИ технологій и сфері освіти.

Матеріали конференції (т. 2) включають питання з таких напрямків: дистанційне навчання: досвід, проблеми, пошуки; актуальні проблеми сучасної філософії, теоретична проблематика; історичні

Інформаційні і мистецькі знання в процесі формування культурної компетенції майбутніх фахівців; соціологічні, політико-правові та соціально-економічні аспекти в освіті

УДК 378

966-641-098-2 (збірник матеріалів)

І»ПІМ 966-641-100-8 (том 2)

© Укладання. Вінницький національний технічний університет, 2004

УДК-378.013:004

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКА ПАРАДИГМА ТА ПЕДАГОГІЧНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

*П.Г. Давидов, І.О. Хрімлі,
Донецький університет економіки та права (м. Донецьк)*

Зміни останніх десятиліть ХХ століття, що торкнулися соціально-економічної, політичної і культурної сфери, дають підстави помітити перші ознаки зародження в Україні інформаційної цивілізації (суспільства). Сама ідея інформаційного суспільства була розроблена як соціально-футурологічна концепція у 60-90-ті роки ХХ ст. З. Бжезинським [1], О. Тоффлером [2], А. Туреном [3].

В умовах демократії соціум не став програмованою системою інститутів, про що писали ці теоретики, а став схожим на поле дебатів та конфліктів з приводу соціального використання не стільки матеріальних, скільки символічних (умовних) благ, до числа яких належать освіта і освіченість. Адже у цивілізованому світі може бути тільки один культ - культ знань [4].

Головним завданням вищої школи було і залишається надання рівної можливості отримання якісної та доступної освіти. Використання нових інформаційних технологій дозволяє фундаментально змінювати, поєднувати та доповнювати вже існуючі форми навчання. Це свідчить про необхідність розробки принципово нових підходів до форм суспільного, і, що народжується, особистого буття. Тому на багатьох конференціях в Україні розглядаються ці питання, прикладом цього є започаткування конференцій: "Сучасний стан вищої освіти в Україні, проблеми та перспективи", "Інформаційне суспільство в Україні — стан проблеми та перспективи" та багато інших (тільки у поточному році проведено вже 6 конференцій подібного напрямку). До речі, подібні конференції проводяться і в інших пострадянських країнах. Завданнями цих досліджень є дослідження ролі та можливостей дистанційної освіти її методики та філософії.

На нашу думку, процес руху сучасного суспільства в інформаційну цивілізацію можливий завдяки багатосторонньому розвитку і розкриттю індивідуальних здібностей кожного хто навчається. Особистість, що навчається, виступає як об'єкт впливу, з якого суспільство прагне сформувати потрібний йому образ, найчастіше не сприймаючи індивідуальні особливості того хто навчається.

Як альтернатива існуючій системі навчання у сучасному суспільстві може виступати саме технологія дистанційного навчання. Формування дистанційного навчання обумовлено історично. Головну роль у цьому зіграла потреба суспільства у фахівцях вищої кваліфікації, у збільшенні їхньої кі-

Базисом цього процесу повинна стати інформатизація навчання, в якому слід випереджати інші напрямки діяльності суспільства. Саме так треба формувати соціальні, психологічні, загальнокультурні та професійні якості соціального працівника, службовця державного центру зайнятості.

Нові потреби сучасного українського суспільства складають "соціальне замовлення" для системи фахової освіти соціальних працівників, яким треба оволодіти сучасними методами аргументованого впливу на особу та мати обґрунтовані переконання щодо реальних перспектив покращення її соціальної долі.

Широка професійна та всебічна обізнаність соціального працівника, особливо державних центрів зайнятості, складає основу для єдності суспільства в реальних турботах всіх за одного та одного за всіх. Жити в суспільстві і бути вільним від нього, як відомо, неможливо, а тому розуміння цього повинно бути адекватним з обох боків.

Таким чином, сучасний інтенсивний розвиток інформаційних технологій потребує нової методології створення психологічних та дидактичних моделей поведінки людини під час навчання, особливої мотивації цього навчання. Продуктивність такої навчальної роботи залежить як від того хто навчає, так і від того, хто навчається. Дидактика діяльного навчання спеціалістів соціальних сфер є основою для такого процесу, за яким, безумовно, соціально-економічний прогрес.

Структура дидактичних дій. Схематично модель робочого процесу, за поглядами О.М. Леонтєва та С.Л. Рубінштейна [2, 3], складається з таких елементів: "потреба — мотив - мета - задачі - дії — кінцевий результат (цільовий продукт)". Ці елементи візьмемо за складові структури щодо дій навчальної роботи, яку будуть виконувати суб'єкти процесу - викладачі та студенти - у напрямку "передати досвід — набути вміння". Доречно згадати вислів, що бажання вчитись потрібно починати з бажання працювати. Навчання треба пов'язати з ділом. Це головна теза для навчання працівника соціальних служб та державних центрів зайнятості. Професійно розпочати діло для нього - це навчитися працювати з тими, хто бажає працювати.

ВИСНОВКИ

Ефективна підготовка фахівців для державних соціальних служб неможлива без залучення сучасних дидактичних принципів діяльного навчання та новітніх інформаційних технологій щодо спеціальної освіти.

1. Кремень В.Г. Освіта в Україні: стан та перспективи розвитку //Неперервна професійна освіта: теорія і практика: Збірник наукових праць. - Київ, 2001. - 4.1.
2. Леонтєв А.Н. Деятельность, сознание, личность. - М.: Наука, 1975.
3. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. - М.: Педагогика, 1986.- Т.2.

СЕКЦІЯ №4 Дистанційне навчання: досвід, проблеми, пошуки

Давидов П.Г., Хрімлі І.О. СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКА ПАРАДИГМА ТА ПЕДАГОГІЧНО-ПСИХОЛОПІЧНІ АСПЕКТИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ.....	3
Пер-Арне Вікстром СПІЛКУВАННЯ ТА НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ОГЛЯДУ НА ТЕОРІЮ ОРГАНІЗАЦІЇ.....	9
БевзС.В. МОЖЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ СЕРЕДОВИЩА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	14
Мате Бреннер ПЕРЕШКОДА ПЛАГІАТУ В СИСТЕМІ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ.....	20
Мокін В.Б., Мокша О.О., Коржик Д.В. ТЕХНОЛОГІЯ ШВИДКОГО СТВОРЕННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ДИСТАНЦІЙНИХ ЛЕКЦІЙ ДЛЯ ЗАПИСУВАННЯ ЇХ НА КОМПАКТ-ДИСК.....	30
Самуйлов В.О., Самуйлова Ю.В. ДИСТАШДІЙНЕ НАВЧАННЯ В ІННОВАЦІЙНІЙ СФЕРІ.....	35
Буренніков Ю.А., Семічаснова Н.С., Буренніков Ю.Ю. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ - ШЛЯХ ДО РОЗШИРЕННЯ ЗНАТЬ.....	39
Головченко О.М., Каплун В.А. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ НАВЧАННЯМ І ПІДГОТОВКОЮ СПЕЦІАЛІСТІВ - ТЕПЛОЕНЕРГЕТИКІВ.....	42
Месюра В.І., Власюк А.І., Власюк Б.А. ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ.....	47
Коц І.В., Ридюк В.І. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ ЕЛЕКТРОННОГО ПІДРУЧНИКА.....	52
Сердюк В.Р., Заюков І.В. ВПРОВАДЖЕННЯ ВІДКРИТОГО (ДИСТАНЦІЙНОГО) ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ НА ОСНОВІ МОДУЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ.....	55
Олійник М.П., Сердюк В.Р. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ З ОХОРОНИ ПРАЩ.....	58
Обідник Д.Т. НАВЧАЛЬНИЙ САЙТ З ДИСЦИПЛІНИ "КОМП'ЮТЕРНА АНІМАЦІЯ".....	63
Слободянюк О.В. ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ ІНЖЕНЕРНОЇ ТА КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ.....	66
Ратушняк Г.С., Власенко А.М., Кучерявцева С.М. ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ З РОБОЧОЇ ПРОФЕСІЇ.....	69
Сіянов О.І. СПЕЦИФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН КОНСТРУКТОРСЬКОГО НАПРЯМКУ ПРИ ПІДГОТОВЦІ СПЕЦІАЛІСТІВ В ОБЛАСТІ БУДІВНИЦТВА.....	73
Головченко О.М., Пушкар М.В., Студинський В.В. ЗАСОБИ І МЕТОДИКА ЗМАГАНЬ З ОПЕРАТОРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ЕНЕРГЕТИКІВ.....	77
Хом'юк І.В. ВПЛИВ ІГРОВИХ ЗАНЯТЬ НА САМОСТІЙНУ ПІЗНАВАЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ.....	81

дуг. Алгоритм виділення цього списку такий. Переглядаються по черзі всі вершини графа, якщо дана вершина не має вхідних дуг, то вона заноситься в список початкових понять.

Наступною задачею є виділення підструктур згідно з заданою множиною понять. Тут можливі два варіанти.

В першому варіанті необхідно виділити підструктуру згідно з метою, тобто від вершин мети до початкових понять. В другому варіанті виділяється підструктура підручника по виявлених в процесі тестування студента, відомих йому понять, які в даному випадку вважаються початковими.

Для обох варіантів використовується один і той же метод: знаходяться шляхи для кожної пари вершин, одна їх яких вибрана, а інша кінцева або початкова, потім ці шляхи об'єднуються і виходить шукана підструктура.

ВИСНОВКИ

В результаті виконаної роботи створена система формування структури електронного підручника і розв'язання на ній ряду навчальних задач. Практика використання такого електронного підручника, зокрема для дистанційної освіти, показала його достатню ефективність. При його застосуванні виконується основна дидактична задача — можливість вдосконалення рівня самоосвіти студента. Авторами намічено ряд напрямків подальшого вдосконалення розроблюваного, зокрема у напрямі поліпшення технічних можливостей спілкування у діалоговому режимі між викладачем та студентом у режимі дистанційного навчання. Готуються спеціальні алгоритми та створюються сценарії для виконання дистанційного тестування рівня знань, виконання лабораторних робіт тощо. Створюються спеціалізовані бази даних, до яких може звертатися користувач для отримання поглибленої інформації з окремих питань, що стосуються курсу окремої навчальної дисципліни.

1. Коц І.В., Риндюк В.І. Методологічні аспекти створення комплексу дистанційного навчання студентів-заочників та перепідготовки фахівців //Проблеми підручника для вищої школи. Збірник матеріалів науково-методичної конференції, м. Вінниця, 29-30 травня 2001. Том 1. - Вінниця: "Універсум-Вінниця", 2001. - С. 52-54.

2. Риндюк В.І., Коц І.В., Приятельчук В.О. Математичне моделювання у системному аналізі: / Навчальний посібник. - Вінниця: ВДТУ, 2001.- 92 с.

3. Атасісо А. Οίσιανε εαΐσαίον \υίΨοιί Ы^Н со\$1 / Беагп£ аш> Іеадп£ лυίί ίεσποίоеυ, 1995, УΟΙ. 22, № 8. - Р. 12-13.

ВПРОВАДЖЕННЯ ВІДКРИТОГО (ДИСТАНЦІЙНОГО) ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ НА ОСНОВІ МОДУЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ

*В.Р. Сердюк, І.В. Заюков,
Вінницький національний технічний університет (м. Вінниця)*

Однією з найважливіших умов розвитку будь-якої країни є впровадження інноваційних технологій в різних галузях економіки і тому числі в сфері освіти.

Перехід України до ринкових умов викликав багато негативних явищ, серед яких є безробіття. З метою його подолання, держава проводить активну і пасивну політику на ринку праці. Одним із головних елементів активної політики є навчання, перенавчання і підвищення кваліфікації.

Сучасній системі професійної освіти важко швидко адаптуватись до умов ринкової економіки, внаслідок чого певна частина випускників отримали професії, які сьогодні не користуються попитом і відповідно ця частина звертається до служби зайнятості з метою працевлаштування. Виникає потреба в перенавчанні незайнятого населення, але кошти які виділяються на ці цілі державою обмежені. Тому виникає необхідність в пошуку гнучких, малозатратних технологій професійного навчання. Метою роботи є висвітлення суті і особливості впровадження модульної технології професійного навчання.

Відкрите професійно-технічне навчання (ВІГГН) впроваджується з метою надання навчальному процесу максимальної гнучкості, індивідуальності, безперервності, посилення його демократизації, задоволення потреб громадян у професійній підготовці, перепідготовці та підвищення кваліфікації, і спрямоване на забезпечення потреб особистості в оволодінні робітничою професією.

В наказі Міністерства праці та соціальної політики України і Міністерства освіти і науки України "Про впровадження відкритого професійно-технічного навчання на основі модульної технології" № 187/243 від 09.04.2002 дається визначення поняттю ВПТН. Під яким розуміється навчання, що на основі модульного методу забезпечує оволодіння практичними навичками та глибокими знаннями відповідно до вимог державних стандартів з професії і побудоване на застосуванні різних форм навчання з широким

використанням нових інформаційних технологій і систем мультимедіа. Наприклад, за допомогою такого засобу як всевітня комп'ютерна мережа Інтернет, можна організувати навчання, здійснювати зв'язок між викладачем і студентом, забезпечувати обмін навчально-методичною та нормативною документацією, використовувати електронні підручники, навчальні, моделюючі, демонстраційні, контролюючі програми тощо.

Цей вид навчання застосовується для навчання не тільки незайнятих громадян, але і громадян, які з різних причин не мають змоги бути охопленими стаціонарними формами навчання, у першу чергу жінок, які виховують дітей, осіб, які проживають у віддалених місцевостях, осіб з фізичними вадами, представників інших незахищених верств населення, які потребують професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації без відриву від роботи чи постійного місця проживання, персоналу підприємств, організацій, установ.

З 1997 року в Україні реалізується Проект Організації Об'єднаних Націй і Міжнародної Організації Праці (МОП) "Впровадження гнучких програм професійного навчання для безробітних", дію якого продовжено до 2005 року. Суть модульної технології полягає в самостійній роботі слухача над виданим йому навчальним матеріалом, у вигляді навчальних елементів, які об'єднуються в модульні блоки. Після завершення навчання учень отримує не традиційний диплом кваліфікованого робітника певного розряду, як це прийнято в нашій країні, а сертифікат компетенції. Це навчання ґрунтується на свободі вибору слухачем місця, часу, терміну і темпу навчання.

Навчальна методика, розроблена МОП, адаптована до української мови як "Модулі трудових навичок" (МТН). Під МТН розуміють опис роботи в рамках конкретного виробничого завдання чи професії, виражений у вигляді модульних блоків. Під модульним блоком розуміється прийнятна частина роботи в рамках професії чи сфери діяльності з чітко визначеним початком та кінцем операції [1].

В схемі професійного навчання по системі МТН передбачається оцінка потреб в навчанні, досліджується попит на ринку праці і потреби індивіда, здійснюється аналіз професій, проводиться вхідне тестування, складаються навчальні елементи. Проводяться виробнича практика і підсумковим етапом є складання кваліфікаційних іспитів. Головний елемент схеми МТН є навчальний елемент, який є навчальною брошурою, розрахованою на самостійне її вивчення слухачем. Він охоплює переважно одну трудову навичку чи дискретну частину навчального матеріалу, необхідного для оволодіння ним [2-3].

Індивідуальний темп навчання дозволяє скоротити тривалість навчання; забезпечує точну відповідність результатів цілям навчання; дає змогу зменшити витрати на перепідготовку безробітних; матеріал який подається більш лаконічний і легко запам'ятовується за рахунок ефективного поєднання графічного і тестового матеріалу тощо, що забезпечує цьому виду навчання значні переваги порівняно з традиційною формою навчання.

Згідно з дорученням Кабінету Міністрів України від 17 липня 1997 року № 14555/17, наказу Міністерства праці та соціальної політики України і Міністерства освіти України від 12.12.97 № 34/441 щодо введення в Україні гнучких модульних програм професійного навчання безробітних створюються в областях регіональні центри модульного професійного навчання. У Вінницькій області такий центр створений на базі Вінницького національного технічного університету, який є базовим навчальним закладом з розробки модульних навчальних матеріалів. Цей центр проводить семінари для викладачів системи професійно-технічної освіти Вінницької області, надає необхідні консультації.

ВИСНОВКИ

Отже, перехід України до ринкової економіки вимагає впровадження гнучких, малозатратних технологій професійного навчання, одним із яких є модульне навчання, перевага в якому надається відкритому способу вивчення - тобто націленому на самостійну роботу слухача. Модульна технологія професійного навчання хоча і має ряд суттєвих переваг, але при цьому не виключає традиційну систему навчання. Вона є менш затратною, добре адаптується до відкритої (дистанційної) форми навчання. В її основу покладається концепція "фактора компетентності", а не "фактора часу", що більше відповідає ринковим умовам і дає можливість скоротити затрати і час на проведення навчання.

1. Плохій В.С., Казановський А.В. Модульна система професійного навчання: концепція, методика, особливості впровадження . - К.: Видав. центр, 2000. - 284 с.

2. Сердюк В.Р., Задорожна О.Л., Куприюк С.М. Впровадження гнучких систем модульного професійного навчання в Україні // Вісник ВГП. - № 2. - 2001, - С. 27-34.

3. Сердюк В.Р., Заюков І.В. Модульна технологія професійного навчання як складова активної політики зайнятості // Економіка: проблеми теорії та практики: 36. наук. праць. - Дніпропетровськ: ДНУ, 2003. - Вип. 183: В 4 т. - Т.1. - С. 229-237.